

**2015 M. GEOGRAFIJOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO UŽDUOTIES
 VERTINIMO INSTRUKCIJA**

Pagrindinė sesija

I dalis

Maksimalus įvertinimas – 24 taškai. 1–24 klausimo kiekvienas teisingas atsakymas vertinamas 1 tašku.

Kl. nr.	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Atsakymas	B	B	D	D	C	D	A	A	A	B	C	A

Kl. nr.	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Atsakymas	C	D	C	B	D	A	C	D	C	D	B	C

II dalis

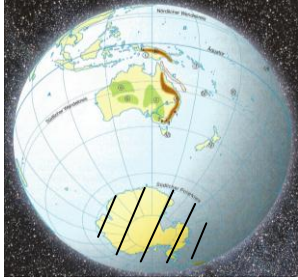
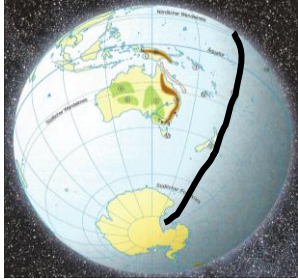

Maksimalus įvertinimas – 76 taškai.

Toliau pateikiami II dalies klausimų atsakymai.

Vertintojas privalo vertinti tiksliai pagal pateiktą vertinimo instrukciją. Žvaigždute (*) pažymėtų klausimų atsakymai gali būti suformuluoti ir kitais žodžiais, svarbu, kad atsakymas būtų teisingas. Skliaustuose () yra pateikti atsakymų sinonimai. Pasviruoju brūkšniu (/) atskirti galimi teisingi atsakymai.

Kl. nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
25		6	
1	<i>Rizika.</i> Didelė. / Labai didelė.	3	Už teisingai nurodytą dykumėjimo riziką ir dykumėjimą sukeliančias dvi priežastis.
*	<i>Priežastys.</i> Vėjo erozija (dirvožemio išpustymas) / kritulių sumažėjimas. / Miškų kirtimas. / Intensyvi žemės ūkio veikla (dirbamųjų laukų plėtimas / gyvulininkystės plėtojimas).	2 1 0	Už teisingai nurodytas 2 pozicijas. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2	<i>Apibūdinimas.</i> Didelis skurdas. / Nedarbas. / Neraštingumas. / Trūksta lėšų sveikatos apsaugai, švietimui, naujoms technologijoms diegti, infrastruktūrai plėtoti. / Nepakanka maisto ir geriamojo vandens. / Didelė pabėgėlių problema. / Būdingi pilietiniai neramumai.	3 2	Regiono šalių socialinės ekonominės problemos susiejamos ir integruojamos į visumą, nurodomos jų sprendimo priemonės yra išplėtotos abstraktaus lygmens. Atsakyme tik įvardijami keli situacijos įvertinimo aspektai, tačiau problemos ir jų sprendimo priemonės tarpusavyje nesusietos.
*	<i>Priemonės.</i> Švietimas apie darnią žemdirbystę ir jos metodų taikymą, siekiant didinti žemės derlingumą, mažinti eroziją. / Finansavimas (parama). / Žemės ūkio produkcijos įvairovės didinimas, sausringoms žemėms tinkamų augalų rūšių populiarinimas (mokslo ir technikos naujovės).	1 0	Atsakymas sutelktas tik į situacijos įvertinimą, bet priemonės nenurodytos. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
26		12	
1	<i>Miestas</i> – Niujorkas. <i>Žemynas</i> – Šiaurės Amerika.	2 1 0	Už teisingai nurodytą miesto ir žemyno pavadinimą. Už teisingai nurodytą miestą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2	Lagosas.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
3	Londonas, Tokijas.	2 1	Už teisingai nurodytus 2 miestus. Už teisingai nurodytą 1 miestą.

Kl. nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
		0	Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
4	Besivystančios šalys. / Silpnos ekonomikos šalys. / Trečiojo pasaulio šalys.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
5 *	<i>Urbanizacijos bruožai.</i> Žmonės keliai iš kaimų į miestus. / Didėja miestų plotai. / Didėja miesto gyventojų skaičius. / Dalis kaimų augdami ir plėsdamiesi virsta miestais. / Kuriasi nauji miestai. / Aglomeracijų kūrimasis. / Miestietiško gyvenimo būdo (gyvensenos) plitimas.	2 1 0	Už teisingai nurodytus 2 urbanizacijos procesui būdingus bruožus. Už teisingai nurodytą 1 bruožą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
6 *	<i>Socialinės ekonominės problemos.</i> Nedarbas. / Skurdas. / Didelis gyventojų tankis. / Transporto kamščiai. / Būstų trūkumas (lūšnynai). / Nusikalstamumas. / Geriamojo vandens trūkumas. / Prastos sanitarinės sąlygos. <i>Aplinkosaugos problemos.</i> Oro tarša. / Vandens tarša. / Triukšmas. / Atliekų surinkimas ir perdirbimas. / Nuotekų valymas. / Žaliųjų plotų mažėjimas (natūralaus kraštovaizdžio mažėjimas).	4 3 2 1 0	Už teisingai nurodytas po 2 socialines ekonomines ir aplinkosaugos problemas. Už teisingai nurodytas 3 problemas. Už teisingai nurodytas 2 problemas. Už teisingai nurodytą 1 problemą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
27		7	
1	<i>Didžiausią</i> – azotas (N). <i>Mažiausią</i> – anglies dioksidas (CO ₂).	2 1 0	Už teisingai nurodytus abu dujinius komponentus. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2 *	<i>Dujos</i> – anglies dioksidas. <i>Kitimo tendencija</i> – didėja. <i>Priežastis.</i> Dėl iškastinio kuro deginimo (energetika). / Dėl labai didelio naftos, anglių ir gamtinių dujų produktų suvartojimo (automobiliai, pramonė). / Miškų ir durpynų gaisrai.	3 2 1 0	Už teisingai nurodytą dujų komponentą, jo kitimo tendencijas ir paaiškinimą. Už teisingai nurodytas 2 pozicijas. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
3 *	1. Stiprina šiltnamio efektą atmosferoje, dėl to šyla klimatas (kyla globali oro temperatūra). / Tirpsta ledynai. / Kyla vandenyno lygis, ardomi krantai. / Daugėja orų anomalijų. 2. Stratosferoje virš Pietų poliarinės srities susidaro ozono skylės, krinta stratosferos temperatūra. / Keičiasi atmosferos cirkuliacija. / Žemės paviršių pasiekia daugiau ultravioletinės Saulės spinduliuotės, kuri pavojinga jūrų ekosistemoms, žmonių sveikatai.	2 1 0	Už teisingai paaiškintą atmosferos cheminės sudėties poveikį klimatui (šiltnamio efektas, ozonas) ir nurodytus poveikio mechanizmus. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
28		7	
1 *	<i>Panašumas.</i> Abu žemynai yra Pietų pusrutulyje (pietų platumose). <i>Skirtumas.</i> Australija yra arčiau pusiaujo, ją kerta Pietų atogrąža, o Antarktidą kerta Pietų poliarinis ratas, žemynas yra aplink Pietų ašigalį. / Australija yra Rytų pusrutulyje, o Antarktida – Rytų ir Vakarų pusrutuliuose. / Australiją skalauja Indijos ir Ramusis vandenynai, o Antarktidą – Pietų vandenynas.	2 1 0	Už teisingai nurodytą gamtinės geografinės padėties panašumą ir skirtumą. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.

Kl. nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
2	 <p><i>Pagrindimas.</i> Poliarinės dienos ir poliarinės naktys būna dėl to, jog Žemės sukimosi ašis nėra statmena orbitos plokštumai, o pasvirusi į ją 23,5° kampu. Todėl į pietus nuo Pietų poliarinio rato (66,5° p. pl.) dėl Žemės metinio judėjimo Saulė vasarą nenusileidžia už horizonto (būna poliarinė diena), o žiemą – nepakyla virš horizonto (būna poliarinė naktis).</p>	2 1 0	Už teisingai pažymėtą sritį, kurioje būna poliarinė diena ir poliarinė naktis bei paaiškinimą (turi būti nurodytas Žemės ašies pasvirimas, geografinės platumos ir Žemės metinis judėjimas). Už teisingai pažymėtą 1 poziciją (sritį). Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
3		1 0	Už teisingai pažymėtą datos keitimosi dienovidinį. Klaidingai pažymėta arba nepažymėta.
4		1 0	Už teisingai pažymėtą Žemės sukimosi apie savo ašį kryptį. Klaidingai pažymėta arba nepažymėta.
5	41° p. pl. ir 175° r. ilg.	1 0	Už teisingai nustatytas geografines koordinates. Leidžiama 1° paklaida. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
29		8	
1	<p><i>Susitelkę.</i> Šalies pietinėje dalyje. / Pietinėse salose. / Pietrytinėje dalyje. / Pietvakarinėje dalyje. / Pakrantėse.</p> <p><i>Gamtiniai motyvai.</i> Žemumose. / Arčiau vandenyno (jūros). / Taip yra todėl, kad didžiąją šalies dalį užima kalnai.</p> <p><i>Ekonominiai motyvai.</i> Racionalu pramonės įmones išdėstyti šalia jūrų uostų, per kuriuos prekiaujama su užsieniu. / Arti didelių miestų, kur pakanka kvalifikuotos darbo jėgos.</p>	3 2 1 0	Teisingai nurodytas pramonės išdėstymas, paaiškinti tokio išdėstymo gamtiniai ir ekonominiai motyvai. Atsakymo dalys susiejamos ir integruojamos į visumą, yra išplėto abstraktaus lygmens. Teisingai nurodytas pramonės išdėstymas, paaiškinti tokio išdėstymo ekonominiai ir gamtiniai motyvai, tačiau atskiros atsakymo dalys fragmentuotos, tarpusavyje nesusietos. Teisingai nurodytas pramonės išdėstymas, tačiau nepaaiškinti tokio išdėstymo motyvai. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.

Kl. nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
2	Automobilių gamyba. / Plieno apdirbimas.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
3	Polderių įrengimas. / Dirbtinės sausumos sukūrimas.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
4	Metalų rūdos. / Metalo laužas. Akmens anglis.	2 1 0	Už teisingai nurodytas 2 žaliavas. Už teisingai nurodytą 1 žaliavą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
5 *	Juodieji metalai keičiami kitomis medžiagomis (dažniausiai plastikais). / Metalurgijos plėtra sukėlė ekologinių problemų, todėl jos sprendžiamos ribojant metalurgijos pramonės plėtrą.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
30		7	
1 *	Tirpstant ledynui ir klostantis moreninėms / fliuvioglacialinėms ledyno nuoguloms.	2 1 0	Už teisingai nurodytą procesą (ledyno tirpimą ir jo rezultatą). Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2 *	Ištirpus po sąnašomis palaidotiems ledynų luitams ir įgriuvus paviršiui. / Išgulėjus ledynui.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
3	Ozas.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
4	Smėlio. / Žvyro. / Žvirgždo.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
5 *	<i>Padeda išsiaiškinti.</i> Ledyno slinkimo pobūdį ir mastą. / Apledėjimo dažnumą. / Ledyno ištakas ir judėjimo kryptį. / Klimato ir paviršiaus pokyčius.	2 1 0	Už teisingai nurodytus 2 pavyzdžius. Už teisingai nurodytą 1 pavyzdį. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
31		8	
1 *	Tai sutartinė Europos riba, turinti labiau simbolinę, o ne praktinę reikšmę.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2 *	Skiriamąją ribą vesti natūraliais gamtos objektais.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
3 *	<i>Problemos ir grėsmės.</i> <ul style="list-style-type: none"> • Neišspręstas dvišalis konfliktas su Kipru / Graikija / Armėnija / Iraku. • Turkija geografiškai yra išsidėsčiusi dviejuose žemynuose – Europoje ir Azijoje. • Turkijai įstojus į Europos Sąjungą (ES), išorinės ES sienos nusitęstų iki Irano, Sirijos ir kitų šalių, kuriose dažni kariniai konfliktai / tvyro geopolitinė įtampa. • Kultūriniu požiūriu Turkija yra musulmoniška šalis, o ES, kurioje dauguma gyventojų išpažįsta krikščionybę, galima agresyvi islamizacijos plėtra. • Turkiją priėmus į ES, padidėtų turkų imigracija į Vakarų Europos šalis, todėl padidėtų nedarbas, nusikalstamumas, imigrantai taptų reikšminga politine jėga. • Turkiją vertinant pagal europinius standartus, ji yra ekonomiškai silpna šalis, todėl tapusi ES nare turėtų gauti ekonominę paramą. 	6 5–1 0	Už teisingą ir išsamų problemų, grėsmių ir naudos nurodymą skiriama po 2 taškus. Už neišsamių arba neišbaigtą problemų, grėsmių ir naudos nurodymą skiriama po 1 tašką. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.

Kl. nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
	<p><i>Nauda.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dėl savo geografinės padėties Turkija galėtų būti naudinga ES plėtojant prekybinius ryšius su Vakarų Azijos šalimis. • Tapusi ES nare Turkija būtų saugaus dujų ir naftos tiekimo garantas. Dėl ES plėtros Europa darosi saugesnė ir turtingesnė. • Prasiplėstų ES bendroji rinka. • Daugiau ES gyventojų. / Daugiau darbo jėgos. • Daugiau galimybių keliauti ir poilsiauti Turkijoje. • Pramonės perkėlimas į Turkiją. / Daugiau galimybių plėtoti verslą. 		
32		8	
1 *	Reikia pastovios krypties vėjų, išilginės priekrantinės jūros srovės ir bangų, kurios suklostų sąnašas.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2 *	<i>Kopagūbrio paskirtis.</i> Slenkančio smėlio sulaikymas, kad šis judėdamas neužpustytų palvės / miško / gyvenviečių. / Sustabdytų didžiųjų kopų judėjimą.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
3 *	Rytinėje nerijos dalyje dėl pastovių vakarų ir pietvakarių vėjų pustomo smėlio.	2 1 0	Už teisingai nurodytą nerijos dalį ir paaiškintą priežastį. Už teisingai nurodytą nerijos dalį. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
4 *	Jūros pakrantėje augalijos beveik nėra, nes ji nepajėgia įsitvirtinti. Prie marių, kur smėlio pustymas nedidelis, auga daugiametės, vienmetės žolės, miškai. Baltijos pajūryje yra stipresnis vėjas ir didesnis pustymas, sausesni, greitai įkaistantys ir nederlingi dirvožemiai.	2 1 0	Už teisingai nurodytus skirtumus ir juos lėmusius veiksnius. Už teisingai nurodytus skirtumus. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
5 *	Auga tankūs kalnapušių (pušų) miškai, kurie, esant karštiesiems ir sausiesiems orams, labai išdžiūsta. / Gaisrų plitimą spartina čia būdingi stiprūs vėjai.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
6 *	Eutrofikaciją sukelia teršalų organinės ir biogeninės medžiagos, kurias atneša Nemunas ir kurios patenka iš pamario gyvenviečių bei Klaipėdos miesto. Ją stiprina tokios marių hidrologinės savybės kaip mažas gylis ir ribota vandens apykaita su Baltijos jūra.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
33		13	
1	Yra Vidurio (Centrinėje) Amerikoje. / Skiria Šiaurės ir Pietų Amerikos žemynus. / Jungia Karibų jūrą (Atlanto vandenyną) su Ramiuoju vandenynu.	2 1 0	Už teisingai nurodytus 2 geografinės padėties ypatumus. Už teisingai nurodytą 1 geografinės padėties ypatumą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2 *	Žemės drebėjimai. / Purvo nuošliaužos. / Tropiniai ciklonai (Uraganai). / Cunamis. / Ugnikalnių išsiveržimai. / Potvyniai.	2 1 0	Už teisingai nurodytus 2 gamtinius pavojus. Už teisingai nurodytą 1 gamtinį pavojų. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.

3 *	Išilgai Panamos aukštis virš jūros lygio skiriasi (vidurio dalis labiau iškilusi), todėl yra techniškai pernelyg sudėtinga ir per brangu iškasti didelio gylio kanalą.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
4 *	Labai sumažėjo išlaidos laivams plaukiant kanalu, o ne aplink visą Pietų Ameriką. / Kanalio funkcionavimas laivams itin sutrumpina kelią. / Atpigs prekių pervežimas.	2 1 0	Už teisingai nurodytus 2 pavyzdžius. Už teisingai nurodytą 1 pavyzdį. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
5 *	Per mažas kanalo gylis ir plotis, juo negali praplaukti dideli laivai. / Kanalas perkrautas, per mažas jo pralaidumas (laivai ilgai laukia eilėje įplaukti į kanalą), teisė pasinaudoti kanalu net parduodama aukcionuose. / Po rekonstrukcijos kanalu galės praplaukti dideli tanklaiviai su nafta, kurią Venesuela eksportuos į Kiniją. / Rekonstruotas kanalas papildys šalies biudžetą.	2 1 0	Už teisingai nurodytas 2 priežastis. Už teisingai nurodytą 1 priežastį. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
6 *	<i>Privalumai.</i> <ul style="list-style-type: none"> • Vandens transportas mažiausiai teršia aplinką. • Plukdant keleivius ir krovinius dideliais atstumais, reikia gerokai mažiau kuro. • Palyginti su kitų transporto rūšių gabenimu, yra pigiausias. • Galima gabenti didelius (didelių matmenų) krovinius / daug keleivių. <i>Trūkumai.</i> <ul style="list-style-type: none"> • Kelionės laivais trunka labai ilgai (lėčiausias transportas). • Mažas greitis ir manevringumas. • Brangu įrengti jūrų uostus, kanalus, krovos infrastruktūrą. • Laivyba priklauso nuo oro sąlygų. • Ilgai užtrunka krovos darbai. 	4 3 2 1 0	Už teisingai nurodytus po 2 jūrų transporto privalumus ir trūkumus. Už teisingai nurodytas 3 pozicijas. Už teisingai nurodytas 2 pozicijas. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.